І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку:
BArclay 7-4125

РІК LXVI. Ч. 201. ЦЕНТІВ 12 CENTS — ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 17-го ЖОВТНЯ (OCTOBER) 1959 — TWO SECTIONS (SECTION 1) — No. 201. VOL. LXVI.

12 ДЕРЖАВ ПОГОДЖУЮТЬСЯ НА ДЕМІЛІТАРИЗАЦІЮ АНТАРКТИКИ

Вашингтон. — 15-го жовтня почалася конференція представників 12-х держав, які зацікавлені справою Південного бігуна, щоб вирішити справу повної демілітаризації цього терену. Ця конференція має тривати три або чотири тижні, в ній беруть участь представники Аргентини, Австралії, Бельгії, Великої Британії, Чіле, Франції, Японії, Нової Зеляндії, Норвегії, СССР, Південно - Африканської Унії і ЗДА. Конференцію вітав державний секретар Крістіян А. Гертер, який висловив надію, що вона буде продовжувати свої наради в дусі тої міжнародної співпраці, яка панувала під час Міжнародного Геофізичного Року, що недавно закінчився. Жертвенна праця дослідників вможливила те, що тепер може відбуватися ця конференція. Промовляли представники всіх держав, які беруть участь в конференції, і згідно заявляли, що їхні уряди є рішені на те, щоб континент Південного бігуна тримати здалеку від війни, і тому треба б скласти окремий договір в цій справі. Деякі держави зголошують територіяльні претенсії до Антарктики, але ніхто не виступає проти того, щоб науковці всіх країн свобідно могли досліджувати ті райони. Деякі делегати промовляли в тому дусі, що дійсне порозуміння в справі Антарктики вже складене під час вступних розмов, а тепер треба його тільки оформити і підписати. Австралійський делегат, яким є міністер закордонних справ Ричард Кейсі, сказав, що договір запевнений, якщо всі делегації підтримуватимуть свої давніші становища. Також і представник СССР Василій В. Кузнєцов заявив, що його уряд погодився на компромісову формулу в цій справі. Ані СССР ані ЗДА не зголошують жадних територіяльних претенсій до Антарктики. Ті дві держави не узнають теж таких претенсій всіх інших сімох держав. З того виходило б, що в справі територіяльних посілостей на Антарктиці мав би і надалі існувати теперішній стан. Найбільше дбають про визнання їхніх територій на Південному бігуні три держави: Чіле, Аргентина і Велика Британія. Залишається справа інспекції, щоб дійсно той район залишився демілітаризованим, і щоб на ньому не можна було переводити атомових експлозій. Совєтський представник не говорив про справу інспекції на Антарктиці, але з інших джерел відомо, що СССР хотів би, щоб була контроля демілітаризації Антарктики. Представник Нової Зеляндії А. Д. Мекінтош сказав, що його уряд пропонує „повну міжнародну управу для того району".

Армія з успіхом випустила ракету „Ніке Зевс", яка має нищити ворожі ракети

Вашингтон. — Представник армії повідомив, що 14-го жовтня вдалося по раз перший з успіхом випустити ракету „Ніке Зевс", яка повинна перехоплювати і нищити ворожі далекосяжні ракети. Проба відбулася на летунській базі у Вайт Сендсі, Н. М., де мають відбуватися дальші проби, які мали б вирішити до квітня 1960 року, чи варто здійснювати програму „Ніке Зевс", яка в цілому мала б коштувати 13,500,000,000 долярів. Останню рекомендацію в цій справі має зробити президентові Айзенгаверові його асистент в наукових і технологічних справах д-р Юрій Богд. Кістяковський. Коли б виявилося, що департамент оборони і Президент рекомендуватимуть масову продукцію ракети „Ніке Зевс", тоді Конгрес мусів би збільшити видатки на оборону, за які можна б продукувати ці ракети. Представники армії вдоволені з успіху ракети „Ніке Зевс", але вони стверджують, що ракета впала дещо ближче від того місця, де вона повинна була впасти згідно з пляном.

Сен. Скотт називає республіканську партію — партією „американської родини"

Вашингтон. — Сенатор-республіканець із Пенсилвенії Г. Скотт, який давніше був головою Республіканського Крайового Комітету, промовляв на партійних зборах у столиці і сказав, що партія, очолювана президентом Айзенгавером, дійсно „стала партією американської родини", бо зробила американців багатшими, краще освіченими і безпечнішими під економічним оглядом, бо покращала справа соціяльного забезпечення впродовж понад шестирічної президентури Айзенгавера. Сенатор Скотт твердить, що під час урядування Айзенгавера збільшувалися заробітні платні, і не зростали кошти прожитку, але це не вповні вірно, бо інфляція не припинилася і в останніх роках. На цих зборах промовляли ще і інші республіканські політики, які хвалили довготермінову політичну програму своєї партії, яку недавно ухвалила окрема 40-членна програмова комісія під проводом промисловця Чарлза Персі.

В АМЕРИЦІ

● У зв'язку з 69-річчям Айзенгавера часописи пишуть про те, де думає жити Президент після січня 1961 року, коли перейде на емеритуру. Дійсним „домом" для Айзенгавера буде фарма в Геттисбургу, Па., але в зимі він плянує жити з дружиною в Арізоні, в Південній Каліфорнії, або в Ню Йорку і Вашингтоні. Президент не думає займати будь-яке становище після залишення Білого Дому, але плянує написати спогади про свою президентуру, подібну до „Христоносного походу в Европі", де він оповідав про свою участь в другій світовій війні.

● Віце-президент Ричард М. Ніксон 15-го жовтня виїхав до Вест Пам Бічу на Флориді, де набиратиме сил для політичної кампанії, що її має почати в листопаді. Він не приховує надії, що буде найменований як республіканський кандидат на президента. Нюйоркський губернатор Нелсон Рокефеллер ще не сказав свого вирішного слова в справі кандидатури на президента.

● Шериф М. А. Гіндс і тюремник Еммет Армур в Мемфісі, Теннессі, не знають, що зробити з Л. Фей Флек, яка вже 10-ий місяць відбуває кару в'язниці, а десь коло 15-го листопада, тобто через 11 місяців і 11 днів після того, як її замкнули до тюрми, має народити дитину. Шериф не веде ніяких переслухань в цій справі Л. Флек, поки не народиться дитина, або поки цього не зажадає вона сама.

● Шікаго також зголосило свою кандидатуру, як господар Світової Виставки 1964 року. Посадник міста Дейлі вже визначив для цього окремого урядовця. Досі кандидатами на господарів Світової Виставки були Вашингтон, Ню Йорк і Лос Анджелес.

● У Маямі на Флориді, згідно зі судовим наказом, здійснюється об'єднання шкіл, де спільно навчатимуться чорні й білі учні. В одній народній школі записалося 400 кольорових учнів і одна біла учениця, 6-річна Доріс Мартінец. Одночасно стали доступними для негрів спортові грища в околиці Маямі.

ДВА АМЕРИКАНСЬКІ БІОХЕМІКИ ВІДЗНАЧЕНІ НАГОРОДОЮ НОБЕЛЯ

Проф. д-р Северо Очоа — Проф. д-р Артур Корнберг

Стокгольм, Швеція. — Два американські біохеміки, д-р Северо Очоа з Ню-йоркського університету і д-р Артур Корнберг із Стенфордського університету дістали нагороду Нобеля за їхню працю і досягнення в дослідах над життям і розвитком клітин. Обидва ці науковці відкрили ензим (фермент) для штучної продукції деяких основних субстанцій життя. Ці субстанції відомі як нуклеярна кислота, яку подибується в живих клітинах. Життя витворюється внаслідок скомплікованої інтеракції між цією кислотою і протеїною. Обидва вчені зробили також нові відкриття в скомплікованому механізмі вірусів. Їхні відкриття кинули нове світло на хемію життя і на пістряка. Професор д-р Очоа, що має тепер 54 роки, народився в Еспанії, а проф. д-р Корнберг, що є учнем проф. Очоа, народився в Брукліні і має 41 рік. Нагорода Нобеля в медицині, яка буде між них обох розділена, виносить цього року 24,000 долярів. Вони дістануть її 10-го грудня. Про це високе відзначення двох американських вчених повідомив професорський штаб шведського Королівського Медично-Хірургічного Інституту.

Сталевари зменшують свої вимоги, тому збільшується можливість закінчити страйк

Вашингтон. — Представник сталеварів повідомив працедавців, що робітники зменшили свої матеріяльні вимоги і домагаються впродовж двох років збільшити їм заробітні платні та вплати на різні робітничі фонди тільки на 21.5 цента. Голова окремої ради, визначеної Президентом для дослідження справи сталеварського страйку Джордж Тейлор висловив надію, що може вдасться закінчити страйк без судової заборони. Якщо не вдасться цього зробити, то в понеділок він мусітиме звітувати президентові Айзенгаверові, чи є оправдана причина до застосування закону Тефта - Гартлі для закінчення страйку, який триває від 15 липня. Обидві сторони погодилися на спільну конференцію, і дехто висловлює надію, що в цих переговорах вдасться зблизити противників, хоч представники сталеварень є за те, щоб змінити регулямін праці в сталеварнях, проти чого рішуче виступають робітники. Президент Айзенгавер щераз закликав і працедавців і робітників, щоб помирилися без урядового втручування.

Помер славний кіновий актор Еррол Флин

Ванкувер, Брит. Колумбія, Канада. — 14-го жовтня тут помер на серце 50-річний славний кіновий актор Еррол Флинн, який прибув був сюди кілька днів тому, щоб продати свій яхт „Зака" за 100,000 долярів. Його пригодницьке життя і його гра зробили йому світлу славу в кіновому мистецтві і зробили його багатою людиною. Він народився в Тасманії, вчився в Парижі, Лондоні, Австралії і Ірляндії, був моряком, повістярем, журналістом, мандрівником по світі і кіновою зіркою. Акторську кар'єру почав в 1934 році. Вславився ролями в фільмах „Робін Гуд", „Джентлемен Джім". „Ди Сі Говк", „Пригоди ДДон Хуана", „Зелене світло", „Князь і бідак" та інші.

Численна громада відпровадила на вічний спочинок сл. п. П. Барнича

Ню Йорк. — Минулого четверга, 15-го жовтня, численна громада місцевих і позамісцевих громадян, головно членів УНСоюзу, відпровадила на вічний спочинок заслуженого піонера-діяча, сл. п. Павла Барнича, що помер в понеділок, 12-го жовтня, на 78-му році життя. Покійний Павло Барнич був 25 років секретарем 5-го Відділу У. Н. Союзу на Асторії й його імени ніколи не бракувало між тими, що працювали для своєї громади і народу та жертвували на народні цілі. Відношення і заслуги Покійного для своєї громади характеризує також факт, що 27 членів його Родини, в цьому 13 внуків, є членами УНСоюзу. Похорони Покійного почалися в похоронному заведенні Петра Яреми, де попереднього дня, в середу 14-го жовтня, за спокій його душі була відправлена Панахида в приявності численної громади. Також під час похоронів церква св. Юра на 7-ій вулиці була заповнена людьми, включно з дітворою з парафіяльної школи. Похоронні відправи відслужили всч. о. протоігумен Сотер Голик, ЧСВВ, всч. о. ігумен Орест Засійбіда, ЧСВВ, всч. о. Еронім Барнич, ЧСВВ, син Покійного, а приявний

Сл. п. Павло Барнич з Дружиною під ялинкою під час святкування одного з останніх в його житті Різдвяних Свят.

був також о. проф. Себастіян Сабол, ЧСВВ. Усім приявним на похороні, як і попередніх днів на панахидах, дякував від імени Родини всч. о. Еронім Барнич, на руках якого його покійний батько Павло закінчив свій чесний і трудолюбовий туземний шлях.

ПРОВІДНИК ОУН(р) СТЕПАН БАНДЕРА ПОМЕР НЕСПОДІВАНО У МЮНХЕНІ

З Мюнхену (Західня Німеччина) наспіло дня 16 жовтня ц. р. телеграфічне повідомлення, що у четвер дня 15 жовтня ц. р. о год. 1-ій по полудні помер там несподівано провідник ОУН(р) Степан Бандера, відомий український революційний діяч і політик. Народжений 1909 року, був з 1927 року членом Української Військової Організації і потім з 1929 року членом Організації Українських Націоналістів, в якій займав становище крайового провідника. В процесі за вбивство міністра внутрішніх справ Польщі був засуджений на смертну кару, замінену потім на довічну в'язницю. Звільнений з в'язниці з початком другої світової війни з розвалом Польщі очолив опозиційну фракцію ОУН, яка згодом оформилася в окрему організацію. За німецької окупації українських земель організував українські похідні групи і підготував акт проголошення відновлення української державности в дні 30 червня 1941 р. За відмову відкликати цей акт був ув'язнений ґестапом і перебував у німецьких концентраційних таборах до вересня 1944 р. На IV конференції Закордонних частин ОУН(р) в серпні 1953 р. був обраний їх провідником і на цьому становищі перебував до останнього часу. Покійний був автором низки ідеологічних і програмових статтей на теми українського націоналізму.

Під тиском населення — Москва збільшує продукцію ужиткових предметів

Москва. — Совєтський уряд разом з Центральним Комітетом Компартії проголосив в минулий четвер 15 жовтня (за московським часом — в п'ятницю 16 ц.м.) декрет про значне збільшення продукції предметів щоденної потреби. Це вже третій такий декрет протягом останніх двох років, але цей теперішній — найширший. Він передбачує, що вартість передбачених на наступний господарський рік совєтських фабрикатів ужиткового значення перевищуватиме на 42% вартість аналогічної минулорічної продукції. Совєтський декрет обіцяє своїм громадянам, позбавленим найпримітивніших предметів щоденного вжитку і щоденної вигоди, що прийде велика зміна в якості виробів, почавши від абажурів на лямпи та скінчивши холодільниками й радіо-телевізійними апаратами. Совєти обіцюють, що нові взори „дорівняють найкращим закордонним зразкам", чим вони признали, що для маси підсовєтських громадян закордонні товари є найбільшою атракцією і — здебільша — неосяжною мрією. Совєтський уряд признає, що в більшості ділянок легкого ужиткового промислу дотеперішня продукція була замала і якісно погана. Большевицький декрет говорить про фортепіяни, дитячі ровери, машини до прання і шиття, холодільники, електричні залізка, мішальники, скляний, порцеляновий і металевий посуд, хемічні вироби для домашнього вжитку ітп. Напр. продукція холодільників має збільшитись із 359.600 в 1958 р. до 796.000 в 1961 р., а пральні машини з 463.000 до 1.215.000, елек. залізка з 2.086.000 до 6.586.000 ітд. Цей останній декрет — за поясненням західніх кореспондентів у Москві — стоїть у безпосередньому зв'язку з обсерваціями Хрущова під час його останньої подорожі, з Пейпінгу по Сибірі. Інша річ, який реальний вислід буде з отісї останньої обіцянки.

З Іраку повідомляють про нову змову проти тамошнього прем'єра

Багдад. — Військовий губернатор Багдаду, ген. Ахмад ель-Абі оприлюднив через радіо викриття нової змови на життя прем'єра генерала Абдула Каріма Кассіма, який все ще перебуває в шпиталі внаслідок замаху на нього в дні 7-го жовтня ц. р. Нова змова — за отим повідомленням — плянувала схоплення зі шпиталю раненого прем'єра, а коли б не вдалося його схопити — вбиття прем'єра та цілого ряду його найближчих співробітників. У зв'язку з викриттям тієї змови — сильні відділи війська окружили шпиталь і всі доступи до нього. Іракські комуністи і їх поплентачі оскаржують „закордонних імперіялістів", називаючи тут впоряд З'єдинену Арабську Республіку та прозахідній бльок держав СЕНТО (Центральна організація азійських народів, кол. Багдадський пакт).

Комуністичними партизанами в Ляосі керує червоний китайський маршал

Об'єднані Нації. — В Об'єднаних Націях отримано відомості, що їх Підкомісія, яка провірювала в Ляосі тамошні відносини, знайшла там докази, що комуністичними партизанами і їх поплентачами в Ляосі керує комуно-китайський маршал Пенг Тег-гуай, командант китайських військ у Корейській війні - твердить преса. Він має свою кватиру зараз за кордоном у китайській провінції Юннану. Маршал Пенг, який був комуно-китайським головнокомандуючим в Кореї від 1951-1954 рр., став потім міністром оборони, але його скинули з того становища 17 вересня мин. року, мабуть, внаслідок невдоволення способом його невдачних агресивних операцій проти острова Квімой в протоці Формози. Після того комуно - китайський маршалок зник і не був приявний навіть на останніх святкуваннях 10-річчя комуністичної влади в Пейпінгу. Його законспіровану місію головного керівника агресії супроти Ляосу виявив голова Підкомісії ОН висланої до Ляосу, японський дипломат Шінічі Шібусава. Він прибув із Ляосу до Токіо в минулу середу, зупинившись там подорозі до Ню Йорку. Шібусава й інші члени Підкомісії ОН, що були в Ляосі, мають прибути до Ню Йорку 26 жовтня, де вони виготовлять остаточно звідомлення з висліду своєї місії до Ляосу. Шінічі Шібусава відмовився будь-що виявити з своїх дослідів журналістам у Токіо.

На Кипрі вибиратимуть голову держави

Нікозія. — На 13-го грудня ц. р. призначено перші в історії середземноморського острова Кипр вибори президента і віцепрезидента Кипрської республіки. Вибори до парляменту і двох комунальних палат — грецької та турецької — відбудуться в пізнішому терміні. Вибори президента і віце-президента Кипрської републіки відбудуться у висліді тридержавного договору (Англії, Туреччини і Греції), який перетворює цю англійську „коронну колонію" в самостійну державу. Першим президентом буде напевне грецький митрополит Макаріос, а його заступником лідер кипрських турків. Проголошення терміну цих виборів доказує, що вирівняно спори, існуючі між греками і турками за розподіл компетенцій між президентом і віце-президентом Кипру.

КОНФЕРЕНЦІЯ „НА ВЕРШИНАХ" БУДЕ, МАБУТЬ, В ГРУДНІ

Лондон. — ЗДА й Англія порозумілися вже, щоб найближчу конференцію „на вершинах" відбути вже в грудні цього року — твердять американські кореспонденти в Лондоні з відкликом на інформації з англійських урядових кіл. Вони заперечують відомостям, які появились в американській пресі, буцімто американський уряд зволікає з такою конференцією до наступного року, щоб спершу дістати звідомлення від спеціяльної державної комісії в ЗДА, покликаної для розгляду цілости проблеми роззброєння, і твердять, що справа Берліну буде таки головною точкою нарад; нема, ніби підстави для крайнього песимізму, що в цій справі неможливе ніяке компромісове порозуміння. Зрештою, англійські керівні чинники передбачають, що ця найближча конференція „на вершинах" буде тільки одною із цілої серії таких зустрічей голів урядів, які прийдуть, як нова метода в міжнародній дипломатії наших часів. В найближчому місяці західньо-німецький канцлер Аденауер має приїхати до Лондону, після чого мала б наступити зустріч у Вашингтоні не трьох, а чотирьох західніх лідерів: англійського прем'єра Мекміллена, французького президента де Голя, німецького канцлера Аденауера та президента Айзенгавера, який був би господарем і головою такої західньої „вершинної" конференції. Англійські керівні кола вважають за річ запевнену, що Захід буде цілком сконсолідований і одностайний у своїй позиції супроти Совєтів. Конференція „на вершинах" мала б відбутися в Женеві і тривати від чотирьох до сімох днів. До того часу відбудуться не тільки згадані вгорі наради західніх лідерів, але й будуть консультовані всі члени НАТО через їх репрезентантів у Вашингтоні і в Парижі на постійній Раді НАТО. Англійські урядові чинники заперечують твердженню американської преси, наче б на слідуючій зустрічі з Хрущовим можна було поладнати будьщо з проблеми міжнародного роззброєння. Ця справа, мовляв, мусить все одно перейти спершу через комісію 10-ох, вибрану „великою чвіркою" для справ роззброєння, а ціла ця проблема взагалі така складна і велика, що її буде неможливо поважно розглядати на першій кількаденній зустрічі голів урядів. Англійські чинники заперечують теж вістці, наче б Франція чекала з конференцією „на вершинах", поки вона не переведе свого першого атомового вибуху на Сагарі.

Англійський прем'єр Мекміллен перевів зміни в своєму уряді

Лондон. — Англійський прем'єр Гарольд Мекміллен перевів деякі поважні персональні зміни в своєму уряді. Створено нове міністерство летунства, якому приділено не тільки військове й цивільне летунство, включно з його продукцією, але й розвиток ракетної зброї, радарну систему й електроніку. На чолі того міністерства станув дотеперішній міністер оборони Дункан Сандіс, зять Черчилла. Новим міністром оборони став Герольд Ваткінсон, дотеперішній міністер транспорту. Важливий міністерський пост дістав керівник виборчої кампанії Консервативної партії, вайкавнт Гейлсгем. Получ із титулом лорда печаті, він дістав відповідальність за всю ділянку, зв'язану з атомовими дослідами. Йому підпорядковано також департамент науки й промислових дослідів, як також досліди в ділянках медицини, хліборобства і міжпляетних просторів. Вийшов зовсім з уряду довголітній міністер колоній Ален Леннокс Бойд, що був найчастішим предметом атак з боку соціялістичної опозиції за всі труднощі, що виринали в англійських колоніях, головно в Кенії, на арабському півострові та на Кипрі. Він перейшов до приватного промислу (сам має броварн), а його наступником став Айен Меклід, що має опінію речника ліберальної лівиці в Консервативній партії. Загалом зміни заторкнули 11 міністрів, але число 19-х членів уряду залишилось незмінне. На своїх становищах залишились міністри закордонних справ Селвин Ллойд, внутрішніх справ Р. А. Батлер і канцлер скарбу Дерік Гетгот Ейморі.

Французький парлямент затвердив політику де Ґоля супроти Альжиру

Париж. — Французька палата громад висловила довір'я урядові прем'єра Мішеля Дебре 441 голосами проти 23 на закінчення дебати про політику у відношенні до Альжиру в минулий четвер 15 ц. м. Насправді, це голосування означає довір'я до президента де Ґоля та мандат від парляменту для продовжування тієї політики супроти Альжиру, яку він сформулював у своїй декларації з 16 вересня ц. р., в якій признав був Альжирові у принципі право самовизначення. Прем'єр Дебре палко боронив ту політику проти гірких та різких закидів збоку скрайньої правиці. Хоч правиця формально програла, проте вона не зрікається боротьби проти ліберальної політики де Ґоля. Французькі парляментарні посли з Альжиру та їх мусульманські угодівські поплентачі обмежувались до різких опозиційних виступів і демонстрацій в парляменті, але здебільша бойкотували цю останню парляментарну дебату.

У СВІТІ

● У Лондоні злодії вдерлися до ювілірної крамниці, розбили скриньку з ключами до трьох інших крамниць тієї самої компанії і пограбували всі чотири крамниці на пів мільйона долярів. Влім до першої крамниці стався через годину після того, як направлено входові двері й виставове вікно, пошкоджені ударом авта. Поліція підозріває, що той удар автом не був випадковий, а належав до опрацьованого злодіями пляну.

● У Норвегії в 12-ох міських і сільських громадах відбувся плебісцит над питанням, чи бажають вони мати у себе державні крамниці з алькогольними напитками. Від 1946 року існує в Норвегії державний алькогольний монополь, але продавати трунки можна тільки в тих громадах, які мають найменше 4,000 мешканців і дадуть на це свою згоду. 10 громад тепер на це погодились.

● Фін Вайно Поганнес Кільпінен вийшов із стодоли своїх батьків, в якій переховувався протягом 37-ох років. Він здезертував з фінляндського війська в 1921 році і, боячись кари, переховувався спершу в лісі біля батьківського дому, а згодом у стодолі. Про його перебування там знали спершу тільки батьки, потім брат і сестра. Крізь отвір у стіні він дивився на похорон батька, потім матері. Кільпінен не був протягом усіх цих років у лікаря, не бачив авта і не чув радія. Але читав газети. Він має тепер 58 років.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлених матеріялів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НА ДНІ ПОНЕВОЛЕННЯ Й УПОКОРЕННЯ

Стаття „Комуніста України", органу московської експозитури в Україні — центрального комітету КП(б)У, про московську перемогу під Полтавою, як „славну сторінку спокійної дружби російського й українського народів", надрукована у вересневому (9-му) числі цього журналу, є клясичним документальним доказом того, до яких глибин невільництва й упокорення довів своїм терором комуністичний режим підсовєтську українську науку за понад сорок років свого існування. Треба було справді таки несвітського, диявольського тиску і знущання, щоб довести українських інтелектуалів до таких положень і висновків, як ті, до яких доходять у цій статті два видатні підсовєтські історики — В. Дядиченко й О. Касименко, ніби зумисне задля їхніх українських прізвищ підібрані для написання цього наскрізь великодержавницького російського еляборату. Вони ж договорилися до такого, чого не відважувалися висловлювати навіть найбільш шовіністичні настрої московські історики.

Не має значення те, що ціла стаття викликана не так річницею Полтавського бою, як Мазепинськими святкуваннями у вільному світі, бо сповнена вона найгострішими атаками на „буржуазний націоналізм" і українських істориків, творців української історичної науки — Михайла Грушевського, Вячеслава Липинського, Дмитра Дорошенка, Степана Томашівського, Бориса Крупницького, Ілька Борщака та інших. В умовах совєтського режиму такі напади й наклепи зрозумілі, вони були, є й будуть, і дивуватися їм немає чого.

Куди гірше і жалюгідніше те, що обидва ці, як-не-як українські історики беззастережно ідентифікують свої-невласні погляди з імперіялістичними недолюдськими тенденціями. Перемогу Петра І під Полтавою, яка була кривавою розправою над Україною і над змаганнями українського народу бути вільним господарем на своїй власній землі, Касименко й Дядиченко називають „однією з найвидатніших перемог нашого народу в боротьбі за свободу й незалежність". Згідно з їхнім писанням „значення перемоги під Полтавою було величезним", бо вона, бувши „великим подвигом російського й українського народу" й „одним із найяскравіших виявів їхньої дружби", „закріпила перетворення Росії у велику державу, піднесла авторитет нашої батьківщини в Європі і насамперед в очах сусідів Росії, справила глибокий благотворний вплив на внутрішній розвиток країни". Це утотожнення „нашої країни", „нашої батьківщини" і навіть „нашого народу" з Росією проведене консеквентно на всіх 9-ох сторінках статті Дядиченка і Касименка.

Під аспектом „єдности" з Росією розвинуті й інші положення статті в „Комуністі України". Для авторів цієї статті політичні, дипломатичні і збройні заходи гетьманів Виговського, Тетері, Юрія Хмельницького і Петра Дорошенка визволити Україну з-під московського поневолення — це тільки „зрадницькі дії деяких груп козацької старшини", спрямовані на відірвання України від Росії. Союз гетьмана Мазепи з шведським королем Карлом і його прагнення визволити Україну для авторів цього московського історичного пашквілю — це „зрадництво", „зрадницька угода", встановлена з метою „повернути Україну під польсько-шляхетське ярмо".

У згоді з такою основною настановою постать Мазепи і його діяльність змальована щонайчорнішими барвами. Щоб згустити опис „зрадницького характеру" Мазепи, обидва історики, Дядиченко і Касименко, використовують всі брехні, наклепи і перекручення з арсеналу російської імперської, ще доживотньої історичної науки, не гребуючи також ніякими вигадками, пущеними в хід всякими пасеками та іншими західньо-европейськими мюнхгавзенами. В їх представленні Мазепа — це польський вислужник, єзуїт, викинутий з Польщі за перелюбство, „найбільший поміщик України", який купив собі гетьманську булаву за хабаря і „узаконив панщину в Україні" і т. ін.

Але найбільш ганебними треба вважати висновки статті, в яких Дядиченко і Касименко прославляють Петра І, як одного з російських „найвидатніших і найталановитіших державних діячів" і як добродія українського народу та реалізатора далекосяжних реформ, що „мали велике прогресивне значення для України". В цьому намаганні підсовєтські історики доходять уже до краю, представляючи знищення Січі і козацької фльоти Петром І в квітні 1709 року, як зумовлену стратегічними вимогами ліквідацію її . . . укріплень, і промовчуючи не тільки варварське сплюндрування Батурина, що його населення вирізано разом із жінками і дітьми, але й усю криваву безоглядну пацифікацію України після Полтавської битви.

Такого самовідречення від українців не вимагав навіть московський царський режим. Добилися його своїм фізичним і моральним терором тільки комуністичні володарі Кремлю.

ПРОТИ БУДЬ-ЯКОГО ПРИМУСУ

Так звана сіра людина в Європі, а ще більше в Азії й Африці, не всилі зрозуміти, як державна влада в Америці може допустити до того, що вже четвертий місяць у найважливішій галузі крайового промислу триває страйк, внаслідок якого 700.000 робітників залишились без роботи. Європейці не розуміють американських відносин, бо в їх підсвідомості залишилися сліди фашизму і гітлеризму, а також комуністичної системи, що понад сорок років панує в Східній Европі. Усі державні, ліві та праві, тоталітаризми виключають страйки, як засіб робітників у їхньому змаганні поліпшити свою долю. На ментальності громадян західньо-европейських демократичних країн мусить відбиватись також актуальна агітація соціял-демократичних партій за удержавлення засобів продукції, отож за вирішне слово держави в тій найважливішій справі діючого промислу, якою є висота винагороди робітникам. Нічого й говорити про середньо- та далекосхідні країни, де панують здебільша явні чи замасковані диктаторські режими.

Понад тримісячний страйк сталеварів в Америці продовжується тому, що державна влада свідомо й пляново стала на становище невтручання у спір між працедавцями і робітниками. Коли минулого тижня Президент заявив, що він „хворий і втомлений" від отих безплідних розмов між власниками сталеварень та сталеварами і заповів, що використає закон Тефта-Гартлі, щоб припинити страйк на 80 днів, промисловці прийняли ту заяву з великим невдоволенням, а робітничі лідери накинулись на Президента з критикою, що межувала з лайкою. Але голова спілки сталеварів, Дейвід МекДоналд, напевне знає, що Д. Д. Айзенгавер не захоплюється перспективою застосування клявзулі з закону Тефта-Гартлі, що уповноважує Президента ЗДА звернутись до суду з пропозицією припинити страйк, якщо страйк загрожує „здоров'ю населення і публічній безпеці", — як також не квапиться скористати з тієї клявзулі голова покликаної Президентом тричленної Перевірчої комісії, д-р Джордж В. Тейлор. Навпаки, Джордж В. Тейлор відразу заявив, що його ціллю є довести таки до добровільної двосторонньої угоди між працедавцями і робітниками.

Це становище державної влади ЗДА до страйків найтісніше зв'язане з усією національно-політичною філософією американської провідної верстви і всією духовою атмосферою американського життя. Свобода людини і свобода організацій — це тут не пустий звук. Пошанування принципу волі в соціяльно-економічній ділянці, в ділянках праці, заробітків, торговлі, суперництва — це пошанування таке глибоке, що й люди, які стоять при кермі державної влади, не тільки не кваляться дістати в свої руки більші права для контролі цих ділянок, але й самі виступають проти будь-яких подібних державних пут. Часописи пригадують, що й покійний сенатор Роберт А. Тефт, представляючи Сенатові 23 квітня 1947 року закон, що дістав назву Тефта-Гартлі, перестерігав проти вживання примусового, накиненого державою арбітражу. Бо, мовляв, накинення промислові й робітникам примусової висоти платень потягне за собою таке саме примусове регулювання цін, а в практиці такий процес державної опіки приведе до того, що весь промисл опиниться під державною контролею і вся економіка буде регульована державою.

Ця неохіть до втручання держави в особисте, громадське і економічне життя своїх громадян є протилежним полюсом до примусового підпорядковування диктаторі державно-адміністративного апарату буквально всього життя в усіх його ділянках у комуністичних країнах. Принцип невтручання держави переводиться в ЗДА послідовно. Другим таким наявним доказом, як відносини у світі праці, до якого належать і власники продукційних варстатів і робітники, є расові відносини. Президент вислав військо до Литтл Року тільки тоді, коли треба було загрозити насильним зламанням спроби перешкодити муринським дітям ходити до школи, до якої вони законно вписались. Зрештою, в ЗДА у нормуванні расистських відносин стосується принцип еволюції, терпеливости, сподівання найкращого ліку від — часу і природного поступу. Те саме в ділянці виховання. Держава пляново тримається осторонь проблеми молоді з усіми її невтішними явищами, що охоплюють і розгнузданість і злочинність, залишаючи розв'язку цієї проблеми громадам та вчительським, батьківським, суспільним, релігійним, добродійним і іншим організаціям. Те саме в ділянках преси, літератури, театру і фільму, в ділянках спорту, медицини.

Цей принцип свободи стосується іноколи може навіть занадто формалістично, з користю для тих, що використовують ту свободу для підрізування її злочинною роботою. Може в деяких ділянках треба було б більшої державної контролі й нагляду, наприклад, щодо медичної опіки. Такі нормативні закони помалу з'являються. Але вони ніколи не затьмарюють принципу волі людини, її ініціятиви та добровільної згоди.

КРАЩЕ СУМНІВ . . .

Говори, говори, тополино,
Дрібним листом
стежки посипай,
Тут ітиме русявий хлопчина,
Ти його про усе розпитай.

Розпитай, що у нього на серці,
Чом у нього у зорі печаль,
Може серце,
для іншої б'ється,
Може в грудях
за іншою жаль . . .

А коли, коли я в цім виною,
То розвій його думи сумні,
День і ніч я не маю спокою,
Сум його крає груди й мені.

Говори, говори, тополино,
Дрібним листом
стежки посипай,
Тут ітиме русявий хлопчина,
Ти його ні про що не питай.

Краще сумнів
ніж правда гірка:
Там, де сумнів,
надія — жива,
І тополя шумить, не змовкає,
Її таємницю від мене хова.

ОЛЬГА МАРУНІЧ

НІМЕЧЧИНА ПО ДВОХ БОКАХ ЗЕЛІЗНОЇ ЗАСЛОНИ

I
„Над Мюнхеном і голуби і сонце . . ."

Мюнхен. — Підзаголовок статті, це змінений початок поезії Павла Тичини: „Над Києвом і голуби і сонце". Ця поезія пригадалася мені тому, що Мюнхен в днях свого „жовтневого свята" дійсно нагадував осяяний сонцем Київ. Погода тут стояла незмінно соняшна й тепла, і навіть голубів не бракувало.

„Свято жовтня" в Мюнхені значно старше від большевицької „жовтневої революції". Ще 1810 року почали в Мюнхені влаштовувати „Октоберфест", і рік-у-рік ця традиція продовжується. Тільки війна 1939-1945 рр. і голодні повоєнні перші роки не знали „Жовтневого свята". Тепер, коли в Німеччині нема безробіття і рівень життя значно піднісся, Жовтневе свято набуває все більшого розмаху й популярности.

Для мешканців Мюнхену — це нагода „вийти з норми" і дозволити собі випити та з'їсти над міру; для селян з околиці Баварії і з дальших провінцій — це свято обжинок. Хлібороби приїздили шляхами до Мюнхену і не тільки пили, гуляли, забавлялись, але також оглядали сільсько-господарську виставку: нові моделі сільсько-господарських машин і знарядь. Але головне, звичайно, — це був настрій, веселий, безтурботний, люди в народних строях, гомін тисячної юрби, бадьорі мелодії численних оркестр і пиво, що лилося рікою.

На площі серед міста, що зветься „Луки" (Візен) біля величезної статуї „Баварії", що стоїть перед збудованим у клясичному стилі храмом (баварські королі були прихильниками цього стилю) розмістилися величезні халабуди, де варили, пекли, смажили, наливали, пили і їли при сярлах і столах люди різних рас, мов, культур, віку і статі. І це зранку до вечора щодня, почавши від 26 вересня і до 4 жовтня. Кілька мільйонів людей відвідало в тих днях Мюнхен: артисти, політики, музики, танцюристи, навіть колишня „королева Персії Сорая з'явилася була в Мюнхені на „Луках". Третина відвідувачів „Жовтневого свята" були чужинці. Хоч саме перед цим святом у Мюнхені підвищено ціни на пиво, однак ніхто не бойкотував цього напою, який наливали у великі літрові кухлі „масс" (міра).

„На Луках" були всякі атракції: тут стріляли з рушниць в ціль, крутилось „чортове колесо", і люди, що в ньому розмістились, верещали з переляку, був „Дім Страху", де за одну марку можна було побачити всякі дива. Тут вам могли поворожити або продати льотерійний квиток з виплатою грошей на місці, хоч я не бачив, щоб хтось виграв. Але це вже така система льотерій . . .

За столами у величезних ресторанах-халабудах сиділи гості під різними „градусами" (залежно від кількости „мір", що їх умістив кожний): одні меланхолійно попихкували великі баварські люльки, другі, що перебрали „міру", співали, вхопившися за руки і хитаючись в такт; дехто в захопленні вискакував з „мірою" пива в одній руці і печеною куркою в другій на стіл і пробував диригувати співом.

В цьому веселому, безжурному натовпі було широке поле діяльности для злодіїв, що вміють витягати з кишень гостей усе, що там є. Тому поліція Мюнхену і детективи мусіли послати на „поле бою" підсилені команди, щоб ловити героїв легкої наживи на гарячому. Купці-підприємці, що добре заробили на „Луках", кажуть, що цьогорічне Свято жовтня в Мюнхені було найбільш прибуткове. Цьому, зокрема, сприяла також погода: блакитне небо й ясне сонце.

II.
Ювілей ганьби

Дня сьомого жовтня в Східній Німеччині, що, наче на глум, зветься Німецька Демократична Республіка, відбувся „ювілей" десятиліття цієї „держави".

Після перемоги над Гітлером, на основі договору з західніми великодержавами, території Східньої Німеччини були частинно прилучені до СССР і до Польщі, а Середня Німеччина (Бранденбург, Саксонія, Турингія) стала „совєтською зоною", де розміщено сильні частини червоної армії. Берлін розділено на чотири сектори: англійський, американський, совєтський і французький. Пізніше три західні сектори дали можливість мешканцям Берліну створити свою виборну раду міста, а східній Берлін мусів прийняти диктаторську комуністичну владу. Плян Сталіна ще в часі війни прямував до совєтизації цілої Німеччини. Метода його була проста: об'єднати робітничі партії — соціял-демократичну й комуністичну — і проголосити „диктатуру пролетаріяту". Цю небезпеку відбили німецькі соціял-демократи Західньої Німеччини під проводом Курта Шумахера: вони відмовилися від будь-якої співпраці з комуністами. Зміцненню демократичного фронту в Західній Німеччині сприяли також проголошення Німецької Федеральної Республіки і вибори до парляменту в цій частині Німеччини. Вибори принесли поразку комуністів і перемогу двох великих демократичних партій: Християнсько-Суспільної і Соціял-Демократичної. Іншим шляхом пішов розвиток у східній совєтській зоні Німеччини. Під натиском окупаційного режиму частина соціял-демократичних вождів Східньої Німеччини (Гротеволь) пішли на „об'єднання" з комуністами. Так створено 1946 року Соціялістичну Об'єднану Партію Німеччини, секретарем якої поставлено вишколеного в Москві Ульбрихта. Інші демократичні партії в Східній Німеччині (Ліберально-Демократична партія, Християнсько-Суспільна Унія) були незабаром, з допомогою поліційного апарату „очищені" від незалежних елементів, і стали виконувати ролю поплентачів комуністичного режиму.

Комуністичний режим, накинутий Східній Німеччині проти волі людности, створив із т. зв. Німецької Демократичної „Республіки" колонію Москви. Невдоволення населення цієї „республіки" виявляється різно: 17 червня 1953 року дійшло до повстання робітників проти комуністичної диктатури в Східньому Берліні і в ряді інших міст. Повстання задушили совєтські танки. Матеріяльне положення людности лишається на низькому рівні. А в той час добробут Західньої Німеччини і західнього Берліну росте. Примусова праця на державу, яку звуть в комуністичних країнах „будуванням соціялізму", терор, виховання в комуністичному дусі і вся тюремна атмосфера в Східній Німеччині приводить до такого феноменального явища, як втеча мільйонів німців на Захід. Обчислено, що від вересня 1950 року до вересня 1959 року з „Німецької Демократичної Республіки" втекло в Західню Федеральну Республіку 2.300.000 осіб, переважно молоді. Не помагають ні кільчасті дроти, ні загорожі на кордоні обох республік, ні терор. Навіть в день „ювілею десятиліття", 7 жовтня коло 500 східніх німців покинули Східню Німеччину. Якщо ця втеча йтиме далі таким темпом, то є небезпека, що уряд Східньої Німеччини за деякий час не матиме над ким панувати . . . Ось чому Москва так хоче віддати Ульбрихтові західній Берлін, бо саме туди втікають німці із „Демократичної Республіки".

П. С.

У СВІТІ ЧИТАЧА

ПРО ОКРАСУ ВАШОГО ДОМУ

„Ви можете мати в своєму домі коштовні картини, дорогі оздоби й різноманітні декоративні прикраси, всеж, коли йде про мене, я волів би мати одну вигідну кімнату, обладнану добре книжками".

Хоч ці слова відомого англійського державного діяча Дж. Брайта віддзеркалюють, здавалося б крайній погляд завзятого книголюба, нема сумніву, що при влаштуванні хатньої обстанови тільки люди, які не мають ширших заінтересувань у житті, не подумають, щоб серед цих розкішних меблів не поставити чепурну етажерку або, ще краще, солідну шафу на книжки.

Приватна бібліотека в житті модерної людини — необхідна річ. „Мала бібліотека, що росте з кожним роком, є почесною частиною історії людини. Посідати книжки є обов'язком людини. Книжка це не люксус, а одна з потреб життя" — завважив ще наприкінці 19 сторіччя славний американський провідник та видавець Г. Біхер, відмічаючи так колосальні зміни, що захопили в житті суспільств у зв'язку з демократизацією ладу і одночасним небувалим поширенням друкованого слова.

Навіть далека від книголюбських нахилів людина, втягнена в потік новітнього життя, не оглянеться, коли вже починає набувати книжки. Спершу для еміґранта це буде, наприклад, кілька словників чужої мови, яку треба вивчати. Цікаво теж прочитати дещо про країну побуту, пізнати її історію, географію. Доводиться купити лікарський порадник. Витратити кілька долярів на цікаві спомини про події, які доводилося пережити й собі. Знайомий подарував на свята гарну книжку. Ростуть діти, і раптом виявляється, що в хаті необхідна енциклопедія, звідки дитина черпала б відомості про світ і про все, що в ньому. І байдуже, чи це дитина інтеліґентна чи селянина, у цій країні всі зрівнюються, середня освіта тут мінімум.

Так приходить час, коли випадково набуті книжки треба поставити на окрему полицю, вирівняти їх рядочком і починати поповнювати несподівано засновану приватну бібліотеку.

Звичайно це поповнення може проводити далі такими самими методами, від потреби до потреби. Але можна його робити вже й пляново. Наприклад, досвідчений американський бібліотекар А. Р. Спофферд у своєму творі „Книжка для всіх читачів" радить поповнювати бібліотеку, дивлячись на її подвійну функцію, — джерело знання і джерело розваги, — за такими родами:

1. Географічні твори, описи країн.

2. Різні наукові твори, зокрема історичні.

3. Життєписи славних людей.

4. Словники й енциклопедії.

5. Книжки з ділянки медицини й гігієни.

6. І нарешті, основний відділ бібліотеки — прозові та поетичні твори і, окремо, відділ дитячої літератури.

Всі ці роди, за винятком може життєписних, повістей та творів з ділянки медицини, репрезентовані в нас багатьома, іноді дуже солідними виданнями. З них можна легко скомплектувати приватну бібліотеку за ціну, що не перевищує іноколи ціни одного „форнічу".

Годі вичисляти тут ці видання, треба одначе згадати про дві публікації, без яких годі уявити собі бібліотеку українця. Це десятитомова „Історія України" М. Грушевського та гаслова Українська Енциклопедія, що друкується. Одного погляду на десять монументальних томів „Історії України" М. Грушевського, наче наріжних каменів нашої державної будівлі, поставлених мітичним велетнем, досить, щоб відчути, що ми — не покидьки історії, що ми нація з минулим, отже й з майбутнім. А яка краса ряд голубих томиків із золотими написами, — творів І. Франка, такі ж чепурні томики Л. Українки, Т. Шевченка і десяток наших клясиків, заборонених під Совєтами! І десятки цікавих творів письменників, що живуть між нами!

Тихо стоять у кутку мовчазні ваші приятелі. Великі філософи, поети, люди науки загостили в вашу хату, готові порадою, інформаціями, розвагою. Тільки сягнути рукою. Про чар приватної бібліотеки, про її красу і якесь миле почуття піднесення й ушляхетнення розкаже вам той, хто вже придбав цю окрасу дому, цей осередок домашнього вогнища. Приватна бібліотека, що зростає з року на рік і передається з покоління в покоління, є справді славною частиною історії людини.

Рокефеллер започатковує передвиборчу кампанію

Олбані, Н. Й. — Губернатор нюйоркського стейту Нелсон Рокефеллер заявив під час пресової конференції, відбутій в столиці свого стейту, що вже в найближчому місяці виїде він у триденну поїздку по Каліфорнії і згодом по стейті Орегон, де не тільки виголошуватиме промови, але й відбуде низку зустрічей і розмов з провідниками республіканців у цих стейтах. Ця поїздка Рокефеллера мала б підтверджувати, на думку журналістів і політиків, його пляни щодо започаткування кампанії за свою кандидатуру на президента, що їх досі Рокефеллер заперечував, обмежуючи свою політичну активність тільки до Нюйоркського стейту. Водночас із цим цю поїздку трактують як деякий визов Ніксонові, бо Каліфорнія є стейт, звідки Ніксон походить і де він сподівається здобути якнайширшу підтримку для своєї кандидатури на президента ЗДА. Відвідини Рокефеллера в Лос Анджелес, визначені на день 12-го листопада, збігаються з триденною конференцією республіканців західніх стейтів. На цю конференцію Рокефеллер незапрошений, і там виступатиме тільки Ніксон, але, як сподіваються в політичних колах, Рокефеллер використає цю нагоду для приватних розмов з із впливовими республіканцями західніх стейтів ЗДА.

Іван Смолій

У ЗЕЛЕНОМУ ПІДГІР'І

(Повість)

(12)

Федьове обличчя побагровіло з сорому. Він прищурився, прибитий реготом і глумливими поглядами. І Зіна дивиться на нього. Вона вже знає, що в нього курна хата, знає, які в нього статки.Варуйтеся, хто посмів принизити Федя перед нею.

Федьо підводився важко, не зводячи очей з Аксакова. Сміх замовк. Всі дивилися на міліціонера. Чого це він підводиться? Уже відсуває стіл, щоб більше було місця його потужній фігурі, а п'яний і лютий.

У цю мить хтось постукав у двері, і погляди всіх звернулися туди.

— Заходь! — гукнула Роза Абрамовна і, побачивши, як з темені виринула прибиральниця Галя, додала зразу неприхильно: — Ти чого сюди прийшла тепер?

Галя жмурила очі від світла лямпи й не зразу відповіла, видимо збентежена.

Федьо сідав поволі. Його руки вхопилися лавиці. Від почуття твердости під собою й сили в руках світ перестав ходити ходором. Ноги — зрада, руки — порада. Добре, що дівка надійшла, а то був би впоров дурницю. Ой, глупий він! І не пам'ятається. Таке йому часом приходить. І що б він зробив тому москалеві? Бив би ся з ним? Той був би його застрелив, як пса. Напевно. Здурів він, випив надміру. Ба і так не файно. Може вони догадалися, що його до бійки збирало?

Федьо пілнівся знову. Нехай всі думають, що не того він вставав.

— Ти чого прийшла? — гаркнув він на Галю. — Що ти тут хочеш? Що'с тут загубила? Ти — шпіон!

Ніби зовсім не чуючи цієї гнівної мови, Галя промовила до завшколи:

— Я прийшла ся запитати, чи велите білити кляси? Тепер акурат погода і в полі нема ще роботи, то я б білила.

— Не бреши! Шпигувати прийшла! — говорив Федьо, стукаючи кулаком об стіл, аж склянки дзвеніли.

— А чим ти будеш білити? — запитав Міша, посміхаючись криво.

— Та вапном.

— А де те вапно?

— Та дасте.

— Є. Дам. А ти мені казала що про вапно?

— То кажу.

— Є. Кажеш . . .

— Та що тут бесідувати. Я її зараз арештую.

Федьо став відсувати лавицю, поштовхнувши при цьому стіл, аж пляшка ледь-ледь не злетіла на долівку.

— Сідай, Федоре! — гукнув раптово Микола, і в його голосі було стільки твердости й погрози, що Федьо сів як підкошений. Всі мимоволі обернулися, такий той вигук був несподіваний і владний, такий неподібний до завжди спокійної, зрівноваженої мови Рябошапки.

— Він би краще не пив більше, а то до дурниць поривається, — промовив той, пояснюючи так своє втручання.

А й справді, він наче п'яний . . . Наче верзеться. Хто ця дівчина, що виринула з темені ночі? З темені минулого, що давно погасло. Яка подібність! Та сама мережка, та сама крайка, червона хустка . . . Очі променисті, вірні . . .

— А за що б ти мене арештував? — запитала Галя, відчуваючи, що не одна вона тут, що за нею несподіваний союзник.

— За що? — покачав Федьо головою, — ти ще будеш тут пащекувати? Ти ся гадаєш, що то як давно. Ого. Вже ся твоє минуло. То, прошу вас, той Усташ то був її білявок.

— Що таке? — запитав Аксаков.

— То був її хлопець. І присягну, що 'го тепер кохає і 'му їсти носить.

— Полегойки, Федуню, полегойки! Ти видів?

— Не бійся, видиму! Я ти попильную! То вони мали женитися. А на такого, як я, то та їмость не хотіла ся дивити, бо то біляк. А я що? Га?

— І ти файний парубок. Добрий чоловік. І на печі сухий і в воді мокрий.

— Но-но. Вже знов пащекуєш . . . Усташове багатство тобі запахло. Думала є, що ти тріскою носа не дістану. Але ти ся не вдало. Тепер і ходака не маєш, о, боса лазиш. І спідницю пси повистрямбували.

— Ліпше, Федю, своє латане, як чуже хватане.

— Мой! Та я тебе . . . — Федьо аж затиснув п'ястуки і, глипнувши на Миколу, вгамувався.

— То-то коли кажете білити? — запитала Галя Розу Абрамовну.

— Голова тобі скаже, що й коли, — відповів за Розу Аксаков.

— Є-є-е, — протягнув Міша загадково. — Прийдеш у понеділок в канцелярію. Ми собі там побесідуємо більше з тобою.

— Я би ту гадину зараз арештував, — озвався Федьо по хвилині, впевнившись, що дівчина вже далеко від школи. — Присягну, що приходила шпигувати.

— А чого?

— О! Хочуть знати, чи ми попилися, то вони вже тоді безпечні.

— Ага.

— А вона за тим Василем пропадає. Старий Усташ не хотів таку невістку, бо то пеня, без вітця, без поля. Ва, кой стара Усташиха конче її хотіла.

— Та бабушка? — перепитав Аксаков, думаючи про стару з іконою.

ДОПОМОЖІТЬ ВДЕРЖАТИ І РОЗБУДУВАТИ ДЛЯ НАШОЇ ДІТВОРИ РІДНУ „ВЕСЕЛКУ"! ПОШЛІТЬ СВОЮ ПЕРЕДПЛАТУ І ПОЖЕРТВУ НА ФОНД „СВОБОДИ"!

Праця ЗУАДКомітету

26-го вересня ц. р. відбулись чергові наради Екзекутиви Злученого Українського Американського Допомогового Комітету в Ню Йорку в приявності всіх членів Екзекутиви і на цих нарадах порішено такі справи:

1) Призначення нового директора Европейського Представництва ЗУАДК-у

Від 1-го серпня ц. р. новим директором Европейського Представництва ЗУАДКомітету призначила Екзекутива п. Михайла Рудка. На нараді Екзекутива з вдоволенням прийняла перші звідомлення з праці нового директора, який відбув теж ширшу громадську нараду з представниками організацій для розгорнення дальшої допомогової діяльности в Европі. Про цю громадську нараду писала вся українська преса в Европі, підкреслюючи важливість праці ЗУАДК-у в Европі. Екзекутива стверджує, що праця ЕП ЗУАДК-у може бути вповні успішною при тісній співпраці всіх українських організацій. На згаданій громадській нараді 21-го серпня ц. р. представники преси і організацій заявили про підтримку праці ЗУАДК-у, і Екзекутива з великим вдоволенням прийняла ці заяви і просить все зорганізоване громадянство про підтримку діяльности ЗУАДК-у. Перед ЗУАДКомітетом не лише допомогова акція в Західній Европі і теж поза залізною заслоною, але теж нові переселенчі завдання. Співпраця громади у ЗДА у формі матеріяльних средств для цієї допомогової акції і співпраця громадянства на скитальщині в Европі для справедливого переведення допомоги може лише запевнити повний успіх цієї відповідальної діяльности.

2) Допомога для українців в Польщі

В останньому звітовому часі ЗУАДК переслав призначену від КАРЕ допомогу у формі харчових і одежових пакетів вартости 4,200 дол. для розподілу для учнів українських шкіл у Польщі. Крім того вислано ще пакети на індивідуальні адреси на суму 550 дол. На жаль акція допомоги індивідуальними пакетами КАРЕ в Польщі закінчена. Дальша допомога в Польщі залежатиме від нового договору про допомогу з польським урядом. В цій цілі ЗУАДК плянує вислати свого представника до Польщі. Та для плянованої акції допомоги потрібно фінансових засобів. Якщо наше громадянство у ЗДА підтримає в цій акції ЗУАДК, тоді і це діло буде виконане.

3) Реєстрація українських емігрантів в Европі

На рекомендацію нового директора Европейського Представництва ЗУАДК-у Екзекутива постановила перевести реєстрацію українських емігрантів у країнах західньої Европи, головно в Німеччині й Австрії. Така реєстрація дасть образ дійсного стану нашої еміграції і розкриє перед нашою громадою всю проблему допомоги. Українські організації в Европі напевно поможуть перевести цю реєстрацію, щоб можна було мати найточніші і найвірніші дані для допомогової акції.

4) Продовження переселенчої акції

Для продовження переселенчої акції, яка дістала деякі полегші в американському законодавстві, ЗУАДК підписав новий договір із міждержавним комітетом для переселення ICEM на дальших шість місяців. Цей договір — це нове фінансове зобов'язання перед цією установою. При цій нагоді Екзекутива пригадує, що ще велика частина нових поселенців, які прибули в останніх чотирьох роках при фінансовій співпраці ICEM — не повернула своїх грошових зобов'язань. Ще коло 100,000 долярів довжний ЗУАДК за аплікантів, які прибули до ЗДА в цих останніх роках. Зобов'язання перед ICEM реченцеве і тому Екзекутива закликає всіх довжників якнайточніше сплачувати свої зобов'язання. Занедбання сплати довгу може потягнути за собою правні відклики, а разом з тим і кошти. Велика більшість нових поселенців в такому вже становищі, що можуть вповні повернути задовження, а якщо цього не робить, то діє на шкоду своїй установі і внеможливлює допомогу новим аплікантам, які її потребують. Екзекутива просить всіх довжників слати звороти на адреси:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P.O. Box 1661, Philadelphia 5, PA

5) Запрошення на нараду ICEM

Згідно з рішенням Ради Міждержавного Комітету для переселення з Европи (ICEM) з дня 15-го квітня 1959 року ЗУАДК запрошений вислати на річні наради цієї світової організації свого представника-обсерватора. Наради ICEM починаються 12-го листопада ц. р. в Женеві. В цих нарадах візьме участь 28 держав через своїх офіційних представників, як теж і представники добровольчих допомогових організацій. З уваги на важливість цих нарад для праці ЗУАДК-у Екзекутива порішила взяти в них участь і вислати туди свого офіційного обсерватора.

6) Заклик до громадянства

Плянова праця ЗУАДК-у залежить від систематичних і постійних пожертв на цю працю від українського громадянства у ЗДА. Якщо не буде матеріяльної підтримки від українського громадянства, то ЗУАДК не зможе виконати наложених на нього обов'язків. Тому Екзекутива ЗУАДКомітету порішила звернутись із закликом до українського громадянства за підтримку діяльности ЗУАДК-у своїми пожертвами. ЗУАДК пересилив до ЗДА 50,000 осіб. Якщо б усі вони стали членами ЗУАДК-у і вплатили річну вкладку в сумі 5 долярів, тоді ЗУАДК мав би значну суму і міг би продовжувати свою важливу роботу. Лише українська громада у ЗДА може запевнити, що допомога потребуючим українцям, що її веде ЗУАДК від 15 років, не буде припинена. Екзекутива висловлює глибоке переконання, що всі українці, і старша еміграція, яка здобулась на створення ЗУАДКомітету, і нові іміґранти, які вже мали нагоду пізнати помічну руку нашої допомогової установи, спільно стануть до співпраці з ЗУАДКомітетом, щоб допомогти йому продовжувати важливе, великої ваги діло допомоги українцям у широкому світі.

Екзекутива ЗУАДКомітету

З наших буднів

ДЕ ПОДІЛИСЯ КРАСУНІ?

За всякими, як то кажуть, актуаліями, як візита Хрущова, ювілей Мазепи та за іншими маніфестаціями, головік і не спостерігся, як наступила зміна пори року, що настала осінь. То ж добре вискочити на день-два з великоміської клекітні хоч би навіть до Филаделфії, щоб подорозі з одного центру до другого, бодай з вікна автобуса, споглянути на цю настроєву зміну декорації, що наступає в природі.

Річ ясна, подорож до Филаделфії не є те саме, що прогулянка, скажемо, в гори Кетскил, у напрямку Союзівки, Гантеру, Лейк Джордж, чи ще далі на північ нюйоркського стейту. Там уся природа аж плахтить і жахтить орґіями кольорів, там тепер починається найкраща пора року — „індіянське літо".

Таку свою скромну заувагу на марґінесі перемін у природі я висловив у хаті моїх знайомих, приїхавши до Филаделфії. Розуміється, тією заввагою я аж ніяк не думав применшувати ваги і значення стейту Пенсилвенія та його славного міста Филаделфії, де, до речі, вперше вдарив Дзвін Свободи, де є наш ЗУАДК та інші знамениті установи, де, як пише „Лис Микита", навіть „ґросерники" мають докторати і де, зрештою, мешкає мій кум.

А подумайте, що мої господарі зле мене зрозуміли! Вони, просто, обурені були тим, як це я посмів порівняти дорогу з Ню Йорку до Филаделфії — в некористь цієї останньої...

— Ви так дуже не гоноруйтеся своїм Ню Йорком! — терпко сказав господар. — Якби не Филаделфія, то Ню Йорк ніколи не відсвяткував би ювілею Мазепи. Ми вам дали автора п'єси, режисера, акторів, декораторку...

— І ми вам дали міс Союзівку! — добавила пані господиня.

— Ага! Та й не тільки міс Союзівка, а й обидві принцеси походять з нашої Филаделфії!

— А то не вперше міс Союзівка походить із Филаделфії. Дзвінка Кравців була перша, а тепер Орися Магук друга. А з Ню Йорку досі жадної не було.

— Ага! Що ви на це скажете?.. З Филаделфії виводяться самі красуні: Ґрейс Келлі, Орися Магук.. А де ваші, нюйоркські кралі?

Якби то була йшла суперечка за спорт, політику, літературу, ну, то я, як гість і з природи ґречний голов'яга, може й змовчав би. Але тому, що тут заторкнено таку принципіяльну справу, як краса дівоча, то я, очевидно, не стерпів, закукурікнувся і порядно таки „стявся" з господарями в обороні загроженої чести Метрополії. А наприкінці сказав їм:

— Якщо хочете бачити наших красунь, прийдіть до Ню Йорку на Осінні Вечерниці „Думки" і послухайте, як співає Жіноча „Думка", в складі 70 осіб! Не лише слухайте, але й добре придивіться, які там є красні дівчата!

Сталося... Це була іскра, що впала до бочки з порохом! Пані господиня спалахнула бойовими кольорами й образилася, як то кажуть, „на смерть": вона співає в Українському хорі „Кобзар" з Филаделфії...

Ікер

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК у ЗДА

влаштовує засідання Комісії УВАН у ЗДА для дослідів над післяреволюційною Україною і Совєтським Союзом. На порядку доповідь п. Євгена Стахова — „Українське життя в сучасній Польщі. Враження з подорож." — Засідання відбудеться в неділю, 18-го жовтня 1959 року, о год. 6-ій веч. в приміщенні Академії.

Керівництво Комісії

Спорт в Рочестері

Рочестер, Н. Й. — Перша рунда ліґових змагань вже закінчилась, бо замість одної дивізії, до якої належало десять дружин, створено дві дивізії „А" і „Б" по п'ять дружин в кожній. УАСТ Рочестер занимає друге місце в табелі гор, маючи за собою двоє програних і двоє виграних змагань. Одні змагання ще залишилися до розгри на весні 1960-го року. — Але вже 17-го жовтня починаються розгри за аматорську та професійну чашу Америки. Змагання за аматорську чашу УАСТ Рочестер проти Генк Аверс С. К. відбудуться 17-го жовтня в Рочестері, а за професійну чашу проти Саймон Пюрс С. К. в Боффало, 25-го жовтня.

Микола Сіца

Американський важкий промисл щораз тісніше співпрацює з західньо-німецьким

Бонн. — Західньо-німецький важкий промисл — головно летунський і автомобільний, як теж працюючий для вивінування наземного війська легкою зброєю — дістає щораз більше капіталу від співзвучних галузей американського промислу. Летунські, електронічні й машинобудівельні американські компанії набувають уділи в західньо-німецьких компаніях, вможливлюючи їм розбудову. Так ось летунська корпорація „Локгід" заанґажувалась капіталами в фабриках Гайнкля-Мессершміда, що здвигнули давнє німецьке військове летунство. Корпорація „Дженерал Електрік" ввійшла у спілку з „Баєріше Моторенверке", продукуючих до цього часу тільки пасажирські автомобілі. Вони переставляються також на частинну продукцію літаків. Ця сама німецька велика промислова компанія співпрацює з „Амерікен Моторс Корпорейшен". Німецька акційна спілка Дорніера, що продукує літаки тієї самої назви, дістала новий капітал від американської летунської корпорації „Вертоль" з Мортону у Пенсильванії, а акційна спілка Везера, що підлягає концернові Круппа, співпрацює з американською компанією, що продукує гелікоптери Сікорського. Так само німецькі фірми „Бодензее Верк-Перкін-Ельмер", „Клекнер-Гумбольдт-Дойц", „Даймлер-Бенц", „Геншель-Компані" й інші найбільші західньо-німецькі фабричні компанії затіснили співпрацю з американськими великими компаніями важкого промислу в ділянці капіталу і продукції.

Короткі Вістки

● **Японія** дістане від Америки керовані протилетунські ракети типу Сайдвиндер. Японська преса про це не пише, щоб не давати комуністам матеріялу для протиурядової і протиамериканської кампанії.

● **Швайцарський адвокат Герберт Бек з Женеви,** делеґат Міжнародного Червоного Хреста, відвідав декілька в'язниць у Юґославії, де перебувають політичні в'язні. Він твердить, що в дев'ятьох в'язницях знаходяться коло 800 політичних в'язнів, з якими поводяться розмірно людяно, а деяким навіть дають щороку відпустку.

● **Населення села Акварола біля Салерна, в Італії,** збунтувалось проти розпорядку єпархіяльного єпископа про перенесення місцевого пароха до іншої парохії. Парохіяни, які полюбили цього духовника, рішили силою не допустити до його виїзду. Протягом кількох днів вони „облягають" і гурмою відпроваджують пароха до церкви, обмеживши йому свободу рухів. Поліція не пробує „визволити" пароха, зворушеного такими доказами відданости своїх парохіян.

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК у ЗДА

влаштовує наукове засідання Природничого Відділу УВАН у ЗДА з доповіддю проф. Миколи Є. Єфремова — „Явища ізоморфізму в світлі закону простих числових відношень" — Засідання відбудеться в суботу, 17-го жовтня 1959 р., о год. 6-ій веч. в приміщенні Академії.

Керівництво Відділу

[illegible] українські книжки і газети, бо [illegible] — це сила!

Спорт

УСК — Грік Америкен 3:1

Ню Йорк, 11-го жовтня. — Змагання цих двох кандидатів на мистця Ліги викликали велике зацікавлення. Не диво, що на змагання явилося понад тисячу глядачів. До змагань УСК виступив у дещо ослабленому складі, а саме без заповідженого Снилика та контузіованого Венцля. Греки поставили свій найкращий склад із Атенеосом на чолі. Гру започаткував УСК, одначе Греки скоро приходять до голосу і часто загрожують нашим воротам. Однак сталась несподіванка: молодий Франц, хоч закритий високим оборонцем противника, добуває цільно головою у 13-ій хвилині перші ворота для УСК-у. У 25-ій хвилині Греки не використовують карного копу. Обидві команди грають рівнорядно. У рядах УСК-у слідно гарні технічні потягнення. Незабаром суддя усуває із грища Атенеоса за бійку. Греки, хоч у десятку, грають жертвенно, дуже скоро та далі певні перемоги. У 30-ій хвилині вони вирівнують. Одначе їхні надії дещо захмарюються, коли в 35-ій хвилині Наливайко довгим стрілом здобуває знову провадження для УСК-у. По зміні воріт Греки далі намагаються змінити вислід у свою користь. Довгими стрілами та пробоями намагаються проломити нашу оборону. Але оборона та поміч УСК-у в цих змаганнях гідна найвищого признання. Вони не то, що розбивали усі намагання Греків, але розумними та цільними подачами до власного нападу підсилювали та будували властиву гру. Вислід такий, що УСК цілий час легко переважав у полі та спрямував ряд сильних стрілів на грецькі ворота. В той час швидкий Мельниченко здобуває треті ворота. Греки використовують свої фізичні спроможності аж до останньої хвилини, але проти технічно кращих усківців не могли вже багато добитися. Усі змагуни грали так, як цього вимагав престиж нашого клюбу: культурно, жертвенно та вміло. Обобона та поміч мали свій гарний день.

УСК, резерва — Грік Америкен, резерва 3:6

Сильно послаблена резерва не могла встоятися скорим грекам. Ворота для нашої команди здобули: Ликтей, Луцишин і Шмотолоха.

УСК „Б" — Нюарк „Б" 2:1

Добрий Гошко знова подав про двоє воріт.

УСК, новаки — Литовці новаки 3:0

Перші мистецькі змагання наших новаків у цьому сезоні. За вислід подбали: Івасютин 2, Яковів 1.

Іван Сєрант